

TAAL

Schrijven met stijl (1)

Zwaarte van de opdrachten

Korte inhoud

Leerlingen denken na over verschillende manieren waarop eenzelfde verhaaltje verteld kan worden. Eerst vergelijken ze fragmenten van Nederlandse schrijvers met elkaar: Annie Schmidt, Paul Biegel en Toon Tellegen. Daarna gaan ze zelf aan het werk: ze bedenken een kort verhaaltje en vertellen dat op heel verschillende manieren na. Net zoals de Franse schrijver R. Queneau dat in zijn *Stijloefeningen* heeft gedaan. Doel van de les is dat kinderen gevoeliger worden voor de stijl van een tekst en zich niet meer alleen verliezen in de inhoud. Deze gevoeligheid is het begin van het waarderen van literatuur.

Vaardigheden

Analytisch denken

- **inzicht**
- abstract denken
- logica
- **formulering**
- evaluatie
- informatieverwerking

Creatief denken

- associëren
- brainstormen
- flexibiliteit
- inlevingsvermogen
- **originaliteit**
- **vormgeving**

Praktisch denken

- effectiviteit
- doorzettingsvermogen
- planning
- teamwork
- zelfkennis
- overtuigen

De les in de klas

Tijd: 60-90 minuten per keer, projectles
Nodig: eventueel de drie boeken genoemd onder uitkomsten
Werkvorm: alleen of in tweetallen
Product: verhaaltjes met stijl.

Uitkomsten

1:

- A-b
- B-c
- C-a

A. Schmidt: *Pluk van de Petteflet*, Querido, Amsterdam: 1995

P. Biegel: *De rover Hoepsika*, Uitgeverij Holland, Haarlem: 1977

T. Tellegen: *Misschien wisten zij alles. Alle verhalen over de eekhoorn en de andere dieren*, Querido, Amsterdam: 1995

2:

Stijl heeft iets te maken met:

- de sfeer van een boek
- woordkeuze
- de constructie van de zinnen
- gebruik van bijvoeglijke naamwoorden
- volgorde van vertellen
- concrete of abstracte woorden
- gebruik van beelden of vergelijkingen (er zijn nog veel meer antwoorden mogelijk)

Bij de stijl van Annie M.G. Schmidt valt op:

- dat ze de directe rede gebruikt: Pluk beschrijft zelf de Torteltuyn;
- dat het perspectief dat is van kleine mensen (kinderen): 'een hele grote tuin', 'met hoge bomen', 'grote mensen komen er nooit';
- dat zaken die een beetje chaotisch worden, leuk worden gevonden: 'de struiken groeien er maar raak', 'rover-tje spelen';
- dat de zinnen kort en heel helder zijn.

Bij de stijl van Paul Biegel valt op:

- dat de verteller kleine grapjes maakt in zijn beschrijving. Bijvoorbeeld 'het meer dat wordt *bijgevuld* door de rivier' (bijvullen doe je met een fles of een schaal!); Of: 'de rivier die van de bergen dendert en de rover Hoepsika die net zo van de berg afdendert';
- dat er heel concrete bijvoeglijke naamwoorden gebruikt worden om de beschrijving sprekend te maken: 'een *donkerblauw* meer', de rivier die 'donderend en schuimend' van de helling komt; het paard dat moet 'uitdampen'. De rover gaat zijn gedachten 'bij elkaar harken';

- dat er veel vaart zit in dit stukje. Het gaat over hoe een stad ligt in het landschap en hoe de hoofdpersoon daar aankomt. Maar door die rivier en het dampende paard krijgt alles iets haastigs en opgewondens. Vergelijk nog maar eens met het stukje van Pluk hierboven;
- het perspectief is dat van de verteller die buiten het verhaal staat.

Bij de stijl van Toon Tellegen valt op:

- dat de sfeer heel dromerig wordt gehouden 'alsof hij wakker schrok, maar hij wist niet of hij had geslapen';
- dat er van alles kan gebeuren (net als in een droom): 'dat de rivier tegen hem had gesproken';
- dat de kleine dingen net zo belangrijk zijn als de grote: 'terwijl om hem heen boterbloemen, klavers en madeliefjes bloeiden' (het verhaal gaat niet over soorten bloemen, maar ze worden wel allemaal genoemd: er is tijd voor elk detail;
- dat de tijd bijna lijkt stil te staan: is de eekhoorn nou wakker? Of droomt hij dit? Is hij zojuist wakker geschrokken of droomt hij dat?;
- dat de hoofdpersoon niet helemaal zo goed weet wat er nou precies gebeurt. De eekhoorn hier zou nooit 'zijn gedachten bij elkaar harken', zoals de rover Hoepsika dat doet ...

Voor de kleintjes

Laat eenvoudige plaatjes zien die samen een verhaaltje vormen. Stel het kind voor om dat verhaaltje te vertellen vanuit verschillende perspectieven: telkens vanuit een verschillende persoon op de plaatjes, maar misschien ook vanuit het perspectief van de boom of de wolk.

Als dit goed lukt, is het ook mogelijk om de kinderen te laten vertellen met verschillende emoties: eerst alsof er iets *heel erg* leuks gebeurt. Daarna alsof hetzelfde verhaaltje juist heel erg treurig en zielig is. Of alsof je er heel erg kwaad van moet worden. Zorg wel dat u met een neutrale of vrolijke versie eindigt: de kinderen hebben misschien moeite om uit de laatste emotie te stappen!

